

Освітні системи відреагували на суспільні запити розробкою структури громадянської компетентності як результату освіти та індикатора готовності випускника до життя, його спроможності до подальшого особистісного розвитку.

Наукова розробка проблеми формування/розвитку громадянської компетентності учнів відбувається в різних напрямках. На думку українських науковців, основним засобом навчання учнів залишається шкільний підручник історії. Він може бути інструментом організації пізнавальної діяльності учнів на уроці, спрямованої на формування громадянської компетентності учнів.

Акумульований у підручнику досвід громадського життя попередніх поколінь людей, система пізнавальних завдань дає змогу учителю конструювати навчальні ситуації, спрямовуючи практичну діяльність учнів на набуття компетентності як стартового алгоритму, який модифікується, розвивається, стає творчим актом у подальшому житті учня.

Дослідження можливостей підручника для навчання учнів громадянства дають підстави для висновку про те, що підручник може бути дієвим і ефективним засобом формування/розвитку громадянської компетентності учнів ліцею у навчанні історії України. Докладна інформація, система пізнавальних завдань дає змогу вчителю використовувати підручник як інструмент для організації пізнавальної діяльності учнів на уроці.

Підручник надає можливість формувати когнітивний, аксіологічний, діяльнісний складники громадянської компетентності. Так, підручник з історії України для учнів 10-11 класів містить інформацію про постіндустріальне українське суспільство, особливості творення української держави, опис діяльності історичних діячів, писемні та візуальні джерела, фрагменти правових документів, громадянознавчі аспекти яких відображають політику держави певного історичного періоду, широкий діапазон цінностей та ціннісних орієнтацій, ставлень; уміння та навички.

Методичний апарат підручника з історії України забезпечує формування/розвиток таких здатностей учнів як: здатність орієнтуватися в суспільно-політичному житті; ідентифікувати самобутність суспільства, держави; реконструювати позицію історичних осіб, сприймати історико-культурну різноманітність тощо.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІТИЧНОГО АНЕКДОТУ ЯК ІСТОРИЧНОГО ДЖЕРЕЛА НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ЛІЦЕЇ

П. В. Мороз, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник

У ході дослідження теми «Методичні засади компетентісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї» було визначено особливості використання усних історичних джерел в навчанні учнів ліцею історії України.

Одним із видів усних історичних джерел є анекдоти. Анекдот (грец. Anekdotos – невиданий, той що не підлягає розголосу) – коротке усне гумористичне або сатиричне

оповідання про якусь подію або суспільне явище, випадок із дотепним, часто несподіваним чи парадоксальним фіналом.

Використовуючи на уроках історії анекдот як приклад історичного джерела, варто пам'ятати, що головним предметом його змісту є не стільки конкретний історичний факт чи явище, скільки їх відображення в свідомості пересічних людей. Тобто анекдот є образом, що синтезує суспільні явища та процеси історичного періоду, за якого він виникає. Зокрема, в радянський період анекдоти на політичну тематику були своєрідним способом психологічного опору комуністичному режимові.

Політичний анекдот подає хоч і дещо викривлену, утім надзвичайно цінну інформацію про реакцію людей на події суспільного життя в країні. Він як вид усних історичних джерел фіксує інтерпретацію історичних подій та явищ пересічними громадянами, яка з певних причин не могла бути відображена в офіційних документах. Зокрема в політичних анекдотах увагу часто акцентують на гострих проблемах в житті суспільства, висміюють тогочасний режим, чиновників, партійних та державних діячів, ідеологічні засади, побутові умови людей в конкретний історичний період.

Залежно від дидактичної мети політичні анекдоти як історичне джерело можна використовувати на різних етапах уроку, адже завдяки своїй емоційно привабливій формі та інтелектуальній парадоксальності їх аналіз якнайкраще стимулюватиме пізнавальну діяльність учнів. До змісту політичного анекдоту можна поставити проблемне питання чи організувати практичну роботу учнів з дослідження анекдотів певного історичного періоду. Метою такого виду роботи може бути вивчення учнями життя пересічної людини, особливостей її культурних вподобань чи побутових умов, турбот і страхів. Також завданням учнів упродовж практичної роботи може стати дослідження того, як у суспільній свідомості відобразилися різні історичні події, явища та процеси.

Таким чином, цінність використання політичного анекдоту як історичного джерела на уроках історії полягає в тому, що він дає змогу учням зрозуміти спосіб мислення й ціннісні орієнтири людей певного історичного періоду. Політичні анекдоти також відображають ставлення людей до різних історичних подій та явищ, особистих якостей, зовнішності та результатів діяльності історичних осіб.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕКЛАМИ ЯК ІСТОРИЧНОГО ДЖЕРЕЛА НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ЛІЦЕЇ

І. В. Мороз, науковий співробітник

У ході дослідження теми «Методичні засади компетентісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї» було визначено особливості використання візуальних історичних джерел в навчанні учнів ліцею історії України та розроблено алгоритм їх аналізу.

До унікальних візуальних історичних джерел належить реклама. В чому її цінність як історичного джерела? Якщо брати економічний аспект розвитку